

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7882971>

Насиров Илхам Закирович

техника фанлари номзоди, доцент

Сирожиддинова Ирода Махаммадовна

педагогика фанлари бўйича PhD, доцент

Андижон машинасозлик институти

Аннотация: *Техник ижодкорлик қандай қилиб талабанинг севимли машғулотига айлантириш усуллари ёритилган. Бунда ўқитувчи ва талаба фаолиятларини дўстона бирлаштириш ва ижодий фикрлаш каби севимли машғулотларга айлантириш зарурлиги келтирилган.*

Калит сўзлар: *Техника, ўқитувчи, талаба, машғулот, кўникма, техник ижодкорлик, ахборот, ижод, яратувчан ғоя.*

ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ ТВОРЧЕСКОМУ МЫШЛЕНИЮ

Насиров Ильхам Закирович

кандидат технических наук, доцент.

Сирожиддинова Ирода Махаммадовна

кандидат педагогических наук, доцент.

Андижанский машиностроительный институт

Аннотация: *Выделены пути превращения технического творчества в ученическое хобби. При этом необходимо по-дружески сочетать деятельность учителя и ученика и превратить ее в хобби, такое как творческое мышление.*

Ключевые слова: *Технология, учитель, студент, обучение, мастерство, техническое творчество, информация, творчество, творческая идея.*

TEACHING STUDENTS TO CREATIVE THINKING

Nasirov Ilham Zakirovich

candidate of technical sciences, associate professor.

Sirojiddinova Iroda Mahammadovna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor.

Andijan Machine-Building Institute

Annotation: *The ways of turning technical creativity into a student's hobby are highlighted. At the same time, it is necessary to combine the activities of the teacher and the student in a friendly way and turn it into a hobby, such as creative thinking.*

Key words: *Technology, teacher, student, learning, skill, technical creativity, information, creativity, creative idea.*

Ҳозирги замонда ёшлар ўз бўш вақтларини энди муסיқа ва санъат соҳаларига сарфламаяптилар. Уларнинг аксарият фаолияти интернет, ижтимоий тармоқлар, компьютер ўйинларига йўналтирилган бўлиб, бу кўплаб ота- она ва ўқитувчиларни ташвишга солмоқда. Ёшларнинг муваффақиятли мутахассис бўлиб етишишлари учун тобора ўсиб бораётган ахборот оқимида моҳирлик билан ҳаракат қилиш, маълумотларни осон, тез таҳлил қилиш ва ўзлаштириш керак бўлади.

Техника соҳасида таҳсил олаётган талабалар ўқув машғулотида олган маълумотларни кундалик ҳаётдан ва интернетдан олган маълумотлар билан таққослашни ҳамда турли вазиятлар учун ғайриоддий ечимларни топишни ўрганишлари керак. Булар талабаларда фантазия қилиш, яратиш ва яшаш қобилиятларини шакллантиради ва кейинчалик ишлаб чиқариш фаолиятида фойдали бўладиган маълум кўникмаларни ривожлантиради, яъни:

- фазовий фикрлаш;
- математик ва жисмоний маҳорат;
- ижодий ва мантиқий фикрлаш;
- тасаввур ва зукколик;
- масъулият ва меҳнатсеварлик;
- лойиҳалаш қобилияти;
- когнитив қизиқиш;
- муваффақиятга интилиш ва ўз имкониятларига ишонч ҳисси;
- жамоада ишлаш қобилияти.

Техник ижодкорлик қандай қилиб сеvimли машғулотга айланиши мумкин. Бунинг учун ўқитувчи ва талаба муносабатларига ижодий қараш керак, яъни талабанинг сеvimли машғулотларига жиддий эътибор қаратиш керак.

Масалан талабанинг интернетда ишлашини вақтни беҳуда сарфлаш деб ҳисобламаслик ва аксинча унинг олган маълумотлари қайси соҳада фойдали бўлиши мумкинлигини топишга интилиш керак.

Шунда ўқитувчи ва талаба ўртасида умумий алоқаларни топишга муваффақ бўлинади. Ахборот соҳасидаги ушбу янги йўналиш ўқитувчи ва барча талабалар ўртасидаги муносабатларни дўстона қилади ва янги ривожланиш векторига эга бўлади, чунки энди улар бўш вақтларни биргаликда ўтказиш учун умумий хоббига эга бўлишади.

Ижодкорлик кундалик ҳаётнинг бир қисмидир. Кундалик ўқиш, иш ва касбий вазифалар- ҳамма нарсада ижодкорлик мавжуд. Масалан, овқат

пишириш ёки томорқани бегона ўтлардан тозалашга озгина фантазия қўшиш бу ишларнинг қизиқарли бўлишига олиб келади. Келинг, қандай қилиб ўз ҳаётингизни ва яқинларингиз ҳаётини янада қизиқарли қилишни кўриб чиқайлик? Ижод нима? Кундалик ҳаётда сиз тажриба қилишингиз мумкин ва керак. Ахир, ижодкорлик сизга муқобил ечимни топишга, танлов қилишга, муаммоларни ҳал қилишга ва натижаларни баҳолашга ўргатади. Ижод- бу озгина ғайриоддий гўзаллик ва илҳом билан тўлдирилган ҳар қандай нарса. Сиз тасаввур билан мутлақо ҳамма нарсани яратишингиз мумкин. Психотерапевтлар ижодкорлик ҳамма учун ва айниқса талабалар учун фойдалидир, чунки у бизни қўрқув билан қандай курашишни ўргатади ва ҳиссиётларни уйғотади, деб таъкидлайдилар. Ижодий қобилият тобора кўпроқ инсон учун ҳам, жамият учун ҳам муваффақиятнинг муҳим омилларидан бири сифатида келтирилади. Ижодий жараён барча ҳислар- кўриш, эшитиш, тегиниш, ҳидлаш ва таъмни ўз ичига олиши мумкин. Бу вақтда мияда янги фикрий боғланишлар вужудга келади ва ўрнатилади. Ижодкорлик ўзингизни ва атрофингиздаги дунёни билишга ёрдам беради. Бу айниқса, талабалар учун жуда муҳимдир. Улар жуда ажойиб маълумотларни ўзлаштирадilar, шунинг учун улар олинган билимларни қандай ишлатишни ўрганишлари керак. Ҳаракат, тасвир, ранг, чизик, хаёл- буларнинг барчаси ёрдамида талабалар ўзларини ифода этадилар

Ижод (креативлик, инглизча *creativity*-яратувчанлик)- бу таърифлаш осон бўлмаган сўз. Агар инсон қандайдир бир ғайритабiiй ва шу билан бир вақтда аҳамиятли ва фойдали нарса яратган бўлса биз уни “ижод” деймиз. Шундай қилиб ижод жараён сифатида эмас, балки унинг оқибати орқали аниқланади.

Ғайритабiiйлик мезони- ўринлилик мезони сифатида муҳокамага муҳтож. Масалан, ғоя қанчалик ғайритабiiй ва у қандай даражада ўринли?- деб берилган саволларга муҳокама давомида жавоб берилиши керак.

Бу мезонларнинг ҳар иккаласи ҳам нисбий бўлганлиги учун, ижод тушунчасининг ўзи ҳам нисбий. Бу дегани ҳар қандай фаолиятни озми- кўпми даражада ижодий деб, аташ мумкин. Ижод қобилияти одамда бор ёки йўқ бўлиши мумкин бўлган хусусият эмас. Ижод- бу контекстда қараш зарур бўлган бир қатор жараёнлардир. Шу жараёнларнинг биттаси ёки бир нечтаси кўникиб қолинган фаолиятларга янгилик олиб киради. Масалан, бундай ҳаракатлар қаторида масалани аниқлаштириш ва шакллантириш мумкин бўлган турли ечимларни ишлаб чиқиш ва баҳолашни кўрсатиш мумкин.

Ижод тушунчасини ягона таърифини йўқлигини шу билан боғлики, одамлар “ғайритабiiй”, “яхши” ва “фойдали” деб нимани аташ мумкинлиги ҳақида ягона фикрга эга эмаслар, шу сабабли бу тушунчалар жуда нисбий. Кузатувчининг позициясига бутунлай боғлиқ. Шу сабабли нима учун ижод тутқич бермайдиган, сирғалиб чиқиб кетадиган муҳокама предмети эканлигини осон тушуниш мумкин. Ғоя ёки қандайдир бир фаолият натижаси ижодий деб

эътироф қилиниши учун биринчи навбатда уни атрофидагилар ғайритабий, яхши ва фойдали деб тан олишлари зарур.

Ижодий фаолият бизнинг кундалик ҳаётимизни жозибалироқ қилади: фан ва санъатни ижодсиз тасаввур қилиб бўлмайди, усиз математика ва бошқа фанларни тараққиёти ҳам мумкин эмас. Биз ҳар доим янги фикрни ифодаланишимизда ёки оқ қоғозни матн билан тўлдирганимизда ижод билан шуғулланамиз. Агар биз шу ишни самарали ва ғайриодатий тарзда удаллай олак, бизни тўлақонли ижод кишиси- деб аташ мумкин.

Ижодий ва ижодий бўлмаган одамларни ажратувчи қандайдир когнитив қобилиятлар йўқ. Шу нуқтаи назардан келиб чиқиб бизнинг кўпчилигимиз ижод учун зарур барча нарсаларга эгамиз: атроф- мухит, билим, ахборот, хаёл, фикр, атрофдаги бошқа барча одам ва буюмлар. Биз барчамиз “шедевр”лар ярата оламиз. Фақат буни қандай қилинишини ўрганишимиз керак.

Бунинг учун ижодий жараёнда кўплаб эски ва маълум маълумотларни четга суриб, янги гипотезлар, фаразлар ёки провакацион ғоялардан фойдаланиб ижодий кескин интилиш (ревок)ни амалга оширишимиз керак. Ижодий фикрлаш жараёнида фаразлар ва тахминларни илгари суриш ахборотлар олишга ва ғояларни пайдо бўлишига янги йўлларни очади.

Юқорида баён қилинганлардан келиб чиқиб, хулоса қилиш мумкинки ижодий фикрлаш кўп босқичли жараён экан. У ўзига масалани кўйиш, бу масалада нима айнан муҳимлигини аниқлаш ва уни очишнинг янги йўлини топишни қамраб олади. Ижодий фикрлаш- янги яратувчан конструктив ғоялар (айрим ҳолларда мантиқ чегарасидан чиқувчи)ни интеллект, интуиция ва ижодий тасаввур ёрдамида генерациялаш ва рўёбга чиқариш жараёнидир.

АДАБИЁТЛАР:

1. НАСИРОВ ИЛХАМ ЗАКИРОВИЧ. ПАРАЛЛЕЛЬНОЕ ВЕДЕНИЕ УЧЕБНОЙ И НАУЧНОЙ РАБОТ В ВУЗЕ// PEDAGOGICAL SCIENCES AND TEACHING METHODS: a collection scientific works of the International scientific conference (17 January, 2023) - Copenhagen:2023. Part 19- p. 175-177.

2. Насиров Илхам Закирович. (2023). ИНСОН ҚОБИЛИЯТИНИ РИВОЖЛАНИШИНИНГ ДАРАЖАЛАРИ. Journal of New Century Innovations, 21(4), 118–121.

Retrieved from <http://www.newjournal.org/index.php/new/article/view/3069>
3.Zakirovich, N. I., & Mahammadovna, S. I.. (2023). LEVELS OF DEVELOPMENT OF HUMAN ABILITIES. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(7), 341–344. извлечено от <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/noiv/article/view/5245>

4. Насиров, Илхам Закирович, Сирожиддинова Ирода Махаммадовна. «БУЗУҚ ТЕЛЕФОН» ПЕДАГОГИК ТЕХНОЛОГИЯСИ АСОСИДА МАШҒУЛОТЛАРНИ

ОЛИБ БОРИШ// PEDAGOG, 2023/2/13, том 6, № 2, 291-298 б.
<https://bestpublication.org/index.php/pedg/article/view/3741/3597>

5. Насиров, И. З., Косимов, И. С., & Каримов, А. А. (2017). Морфологик тахлил" методини қўллаб ўт олдириш свечасини такомиллаштириш. Инновацион технологиялар, 3, 27-74.

6. Насиров Илхам Закирович. (2022). МУСТАҚИЛ ИШЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ШАКЛЛАРИ. Conference Zone, 327-332. Retrieved from <http://www.conferencezone.org/index.php/cz/article/view/867>

7. Насиров, И. З., & Юсупбеков, Х. А. (2020). Использование метода «Морфологический анализ» в усовершенствовании свечи зажигания. Молодой ученый, 43, 333.

8. Zakirovich, N. I. (2022). Parallel educational and scientific works in higher educational institution. MASHINASOZLIK ILMIY-TEXNIKA JURNALI, 517-522.

9. Насиров, И. З., & Капский, Д. В. На одного ребенка семь махаллы-родители!.... Материалы, 691-694.

10. Насиров, И. З. (2021). Компьютерлаштирилган ўқитиш технологиясидан фойдаланиш. Fan, ta'lim va ishlab chiqarish integratsiyasida raqamli iqtisodiyot istiqbollari. Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallari to 'plami-Jizzax: O 'zMU JF, 5-6.

11. Насиров, И. З. (2022). МУСТАҚИЛ ИШЛАРНИ ТАШКИЛ ЭТИШНИНГ ШАКЛЛАРИ. Conference Zone, 327-332.

12. Хакимов Сайибжон, & Насиров Илхам Закирович. (2023). КВАДРАТ ТЕНГЛАМА ВА ТЕНГСИЗЛИКЛАРНИ ЎҚИТИШ ТЕХНОЛОГИЯСИ. Scientific Impulse, 1(8), 476-482. Retrieved from <http://nauchniyimpuls.ru/index.php/ni/article/view/6474>

13. Илхам Закирович Насиров. КАФЕДРАДАГИ ИЛМИЙ ИЗЛАНИШЛАРНИ БАЖАРИШДА ТАЛАБАЛАРНИ МУСТАҚИЛ ИШЛАШНИ ТАШКИЛ ЭТИШ//PEDAGOG, 2023/2/13, том 6, № 2, 299-302 б.
<https://bestpublication.org/index.php/pedg/article/view/3742>